

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชนบท จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยทางสังคมวิทยาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR คัดเลือกหมู่บ้านแบบเจาะจงได้หมู่บ้านก่อน ตำบลศรีสมเด็จ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทและระบบสุขภาพของชุมชน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชนบทที่ยังไม่มีกลไกในการทำงานด้านผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง และ 3) เพื่อจัดทำและพัฒนาคู่มือการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุฉบับชาวบ้านใช้เวลาในการศึกษามากกว่า 1 ปี หากรวมการศึกษานี้นับรวมของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า

ชาวบ้านในชนบทได้รับผลกระทบจากการพัฒนาทั้งในแง่บวกและลบ ชุมชนมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการ เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพชุมชนมีระบบการแพทย์หลายระบบ ในการเจ็บป่วยแต่ละครั้ง ชาวบ้านมีที่พึ่งด้านสุขภาพมากกว่าซื้อยากินเอง ไปคลินิก โรงพยาบาล ตลอดจนการรักษาแพทย์ทางเลือกด้วยภูมิปัญญาของชาวบ้านเอง

หมู่บ้านที่ศึกษา มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่สูง ปัญหาของผู้สูงอายุ คือ การมีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ผู้สูงอายุยังขาดความรู้ในการดูแลตนเองอย่างเหมาะสม เครือข่ายสุขภาพได้จัดกิจกรรมหลายอย่างเพื่อป้องกันและเสริมสร้างสุขภาพะทุกด้าน กิจกรรมที่เด่นคือ กิจกรรม 5 ต้อง 7 ไม่ เพื่อปรับเปลี่ยนผู้สูงอายุและครอบครัวในการดูแลสุขภาพ การให้ความรู้และการกระจายความรู้ผ่านรายการพบ อสม. ทางวิทยุชุมชน มีกิจกรรมสนับสนุน อาทิ ส่งเสริมการผลิตอาหารเอง เน้นความปลอดภัย สาธิตการทำผงปรุงรสพื้นบ้าน ส่งเสริมปลูกผักพื้นบ้านบริโภค ส่งเสริมการรวมกลุ่มทั้งในด้านเศรษฐกิจและศาสนา ผลการดำเนินการได้รับความร่วมมือจากผู้สูงอายุและครอบครัว ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะในการดูแลตนเอง เกิดเครือข่ายสุขภาพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดกลุ่มผู้สูงอายุปลูกผักปลอดสารพิษ นอกจากนี้ เครือข่ายได้จัดทำคู่มือการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ฉบับชาวบ้าน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลตนเองสำหรับผู้สูงอายุโดยทั่วไป และข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่เป็นเบาหวานและความดันโลหิตสูง พร้อมกับสาระดีๆ เกี่ยวกับการทำผงนัว ผงปรุงรสพื้นบ้าน การนึ่งไก่บ้านเพื่อสุขภาพ และการเลี้ยงมดแดงอาหารชั้นสูง แจกจ่ายทุกครัวเรือน รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไม่มีรูปแบบที่แน่นอนหรือสูตรสำเร็จ ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน การเรียนรู้และการจัดการทุนทางสังคมของชุมชน

This research entitled "Development Model of Health Promotion for the Elderly in Rural Area in Roi-Et Province" is a social science research by using qualitative and Participatory Action Research (PAR) method. The sample used was selected by purposive sampling was the Kor Village, Tambon Somdej, Srisomdej District in Roi-Et Province. This research aims to; 1) study context and health system of rural community, 2) develop a health promotion model for the elderly in rural community and 3) develop health care manual for the elderly. The time used for this research was more than 1 year including study of community context.

The findings were as follows;

The villagers in rural area got the impacts from the development both disadvantage and advantage aspects. The community had a change and development about community health by using several medical systems for each sickness. The villagers used health resources more than brought medicine by themselves. They went to clinics and hospitals and also used the local wisdom as the alternative medicine.

The village which was studied had a high portion of the elderly. Their problems were that they got a congenital disease, for example, diabetes and hypertension. Besides, they lacked of knowledge for appropriate self-care. The network provided various activities to prevent and promote every aspect of health condition. The distinguish activity was named the "5 Musts 7 Don'ts" to change the elderly and their family in health care. The overall result of providing and distributing knowledge through village volunteers, community radio broadcast, promoting activities such as food cooking promotion concentrated on security, local flavor powder making demonstration, local vegetable planting promotion and group gathering promotion on economic and religion were in a good cooperation of the elderly and their family. The elderly got knowledge and skills in self care and also got health network for idea exchanges. The elderly group of non-toxic vegetable planting was set up. Besides, the network made the health care manual which was about general self care for the elderly and the regulation for people who got diabetes and hypertension including the useful content on flavor making, steamed chicken for good health and raising ant for food. The health manuals were given to every family. The health promotion model was not an exact program but it was depend upon community context, learning and social capital management of the community.